

STANOWISKO KOALICJI KLIMATYCZNEJ

na temat stanu działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w Polsce

Poprawa efektywności energetycznej w ocenie Koalicji Klimatycznej jest niezbędna do zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego Polski, konkurencyjności naszych przedsiębiorstw oraz podniesienia jakości życia obywateli. Nie można też zapominać o zobowiązaniach, jakie nakłada na nas w tym zakresie Unia Europejska. Niezbędne są rozwiązania systemowe, spójne i ambitne, a tempo ich wdrażania powinno być zdecydowanie szybsze niż dotychczas.

Najpilniejsze działania to:

1. Przyjęcie ustawy o efektywności energetycznej, która ma kompleksowo regulować zagadnienia związane z efektywnością energetyczną, w tym monitorowanie postępów i proponowanie mechanizmów usuwania przeszkód dla osiągnięcia celu krajowego. Nowa regulacja powinna przekładać się przede wszystkim na zwiększenie efektywności u odbiorców końcowych. Powinna skutecznie wdrażać system „białych certyfikatów” i zakładać wzorcową rolę sektora publicznego.
2. Przedstawienie Parlamentowi przez Ministra Gospodarki sprawozdania z realizacji Krajowego Planu Działań na rzecz efektywności energetycznej z 2007 oraz założeń do jego aktualizacji, obejmujących propozycje działań naprawczych.
3. Wprowadzenie do polskiej ustawy o zamówieniach publicznych wytycznych dotyczących efektywności energetycznej i oszczędności energii, do wykorzystania w charakterze dodatkowych zalecanych kryteriów oceny przy udzielaniu zamówień. Tego typu kryteria mogłyby też być niemal automatycznie wprowadzone do zasad finansowania projektów ze środków publicznych we wszystkich funduszach ekologicznych. „Zielone zamówienia publiczne” są doskonałym przykładem dobrze działającego mechanizmu podnoszenia efektywności energetycznej w sektorze publicznym. W połowie krajów Unii Europejskiej takie systemy już działają, w wyniku czego tamtejsza administracja publiczna ma obowiązek zakupu dóbr efektywnych energetycznie.
4. Zapewnienie ciągłości działania Funduszu Termomodernizacji i Remontów poprzez gwarancje przekazywania na Fundusz środków budżetowych w kolejnych latach. Fundusz przez lata swojego funkcjonowania dowiódł, że przyczynia się do znacznej poprawy izolacyjności budynków i kreuje miejsca pracy, poprawiając konkurencyjność gospodarki. Dlatego nie może powtórzyć się sytuacja z roku 2010, czyli pominięcie tego funduszu w budżecie i opieranie się na środkach z roku poprzedniego, które szybko się wyczerpały. W budżecie na rok 2011 na ten cel jest przewidziana kwota adekwatna do potrzeb, ale konieczne jest dopilnowanie, by w procesie legislacyjnym nie została wycofana.
5. Wprowadzenie uproszczonych audytów ex-post i monitorowanie efektów w celu zwiększenia skuteczności działania Funduszu Termomodernizacji i Remontów. Według audytorów, przeprowadzane prace termomodernizacyjne i remontowe nie zawsze

przynoszą spodziewane efekty. Jednocześnie korzystne byłoby ułatwienie dostępu do wsparcia Funduszu właścicielom domów jednorodzinnych. Obecnie stanowią oni zaledwie 1-2% beneficjentów.

6. Zaangażowanie wszystkich możliwych środków finansowych unijnych (budżet na lata 2013-2020 i fundusze celowe) oraz krajowych (np. Program Zielonych Inwestycji GIS, Offsety Krajowe „Domestic Offset”) do pełnego wykorzystania potencjału efektywności energetycznej w Polsce. Wspieranie w tym samym celu partnerstw publiczno-prawnych, angażowanie do współpracy banków oraz instytucji finansowych, zachęcanie kapitału prywatnego. Należy także wykorzystać finansowanie w ramach uzgodnionej z UE, dozwolonej pomocy publicznej.
7. Zmianę Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 marca 2009r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Rozporządzenie to zliberalizowało wymagania odnośnie sezonowego zapotrzebowania nowych budynków na energię, co w ocenie Koalicji jest niezgodne z intencjami Komisji Europejskiej. Wymagania minimalne powinny być zaostrzone. Dodatkowo rozporządzenie powinno zawierać zalecenie przyjmowania wymagań wykraczających poza minimum.
8. Zmianę systemu certyfikacji energetycznej budynków, który w Polsce został wprowadzony w nierzetelny sposób. Po pierwsze, certyfikaty są nieczytelne (m.in. brak klas energetycznych A, B,...) dla przeciętnych użytkowników. Po drugie, są sporządzane przez audytorów nieposiadających odpowiedniej wiedzy i doświadczenia, tylko na podstawie dostarczanych zdjęć i projektu. Poza tym można je kupić za kilkaset złotych w Internecie. W opinii doświadczonych audytorów z KAPE S.A. i NAPE S.A., metodologia narzucona przez ministra infrastruktury certyfikatorom jest pełna błędów i ułomna. Pozwala np. na wydanie dobrej opinii przy słabej izolacyjności przegród. Dowodem słabości obecnego systemu certyfikacji jest także wydanie przez Izby Notarialne wytycznych, zwalniających notariuszy z obowiązku ujmowania certyfikatów energetycznych w aktach notarialnych. Takie działania znacznie utrudniają wprowadzanie rzeczywistych zmian w zakresie zwiększania efektywności energetycznej na polskim rynku budowlanym.
9. Wdrożenie, możliwie najszybsze i komplementarne, z udziałem szerokich konsultacji społecznych Dyrektywy PeiR 2010/31 WE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków (recast), w tym przede wszystkim: prezentacja programu i harmonogramu prawnego wdrożenia dyrektywy, najlepiej do końca grudnia 2010, włączenie działań dyrektywy do kolejnego „Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej”, opracowanie i zrealizowanie krajowego planu zwiększenia liczby budynków blisko zeroenergetycznych do 30 czerwca 2011.
10. Wprowadzenie możliwości odliczenia podatku VAT przy zakupie pojazdów hybrydowych lub elektrycznych, albo zastosowanie innych środków fiskalnych mających na celu propagowanie ww. pojazdów, zamiast promowania pojazdów typu pick-up i SUV zgodnie ze znowelizowaną 21 kwietnia 2005 r. ustawą o podatku od towarów i usług. Ustawa ta umożliwia pełne odliczenie podatku VAT przy zakupie samochodów ciężarowych, które mają kabinę kierowcy i nadwozie przeznaczone do przewozu ładunków jako konstrukcyjnie oddzielne elementy pojazdu. Dzięki temu premiowany jest zakup samochodów emitujących znacznie większe ilości dwutlenku węgla do atmosfery. Stosowanie instrumentów fiskalnych zachęcających do zakupu pojazdów hybrydowych jest praktyką powszechną na całym świecie. W Kanadzie – obniżono podatek VAT z 13 do

2%, w Grecji – całkowicie zwolniono z opłat rejestracyjnych, we Francji – stosuje się ulgę w wysokości 2.000 euro w podatku dochodowym dla właścicieli pojazdów z napędem hybrydowym. W Tallinie pojazdy hybrydowe są zwolnione z opłaty parkingowej, zaś w Atenach nie obowiązują ich wymogi ograniczenia ruchu. Tego typu legislacja jest przejawem troski o środowisko i wkładem w ograniczenie szkodliwych emisji z transportu samochodowego, co zwłaszcza w Polsce ma fundamentalne znaczenie.

UZASADNIENIE

Dość często słyszymy publiczne wypowiedzi, których sens sprowadza się do tego, że polska gospodarka jest zbyt biedna i jeszcze zbyt słabo rozwinięta, żeby możliwe było wdrażanie jakichkolwiek programów oszczędzania. Powtarza się również opinia, iż Polski nie stać na zwiększanie efektywności energetycznej, bo to zahamuje rozwój gospodarczy. Przykłady innych krajów dobitnie pokazują, że jest wprost odwrotnie. Zwiększanie efektywności energetycznej wytwarzania, przesyłu i zużycia energii zawsze przynosi pozytywne skutki gospodarcze (zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez zmniejszenie kosztów produkcji), finansowe (dla osób fizycznych i firm – zmniejszenie rachunków za energię, dla kraju – wzrost wpływów do budżetu państwa) i społeczne (poprawa jakości życia, tworzenie nowych miejsc pracy, wzrost bezpieczeństwa energetycznego).

Podniesienie efektywności energetycznej jest także jednym z głównych celów "Polityki energetycznej Polski do roku 2030". W dokumencie podkreślono, że Polska dążyć będzie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, czyli rozwoju polskiej gospodarki i podniesienia poziomu życia mieszkańców bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną.

Jednocześnie w przyjętym na początku sierpnia 2010 roku „Wieloletnim Planie Finansowym Państwa” brak jest odniesienia do potencjału efektywności energetycznej w Polsce. Budzi to zdziwienie zwłaszcza, że rząd dysponuje wiedzą na ten temat. W zamówionym przez Ministerstwo Gospodarki raporcie „Ocena potencjału redukcji emisji gazów cieplarnianych w Polsce do roku 2030” wykonanym przez międzynarodową firmę doradcą McKinsey&Company¹ jednoznacznie wskazuje się na zasadnicze znaczenie efektywności wykorzystania, przesyłu oraz zużycia paliw i energii dla konkurencyjności państwa oraz jego bezpieczeństwa energetycznego.

KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA DOTYCZĄCY EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Polska była zobowiązana złożyć do Komisji Europejskiej „Krajowy Plan Działań (KPD) dotyczący efektywności energetycznej”² (ang. skrót EEAP) w czerwcu 2007 r. zgodnie z zapisem Dyrektywy ESD 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych³.

KPD został oceniony pozytywnie m.in. przez ekspertów z unijnego projektu Energy Efficiency Watch⁴ podczas konferencji 16 lutego 2010 roku w Warszawie. Dokument określił cel indykacyjny w zakresie oszczędności energii na rok 2016, tj. osiągnięcie 9% redukcji zużycia

¹ <http://www.mckinsey.com/locations/warsaw/joinus/?id=najnowsze>.

² http://ec.europa.eu/energy/demand/legislation/doc/neeap/pl_neeap_pl.pdf.

³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:114:0064:0064:PL:PDF>.

⁴ <http://www.energy-efficiency-watch.org/index.php?id=49>.

energii w porównaniu ze średnią z lat 2001-2005 (co daje redukcję o 53 452 GWh). Zgodnie z art. 4 dyrektywy, ma on być osiągnięty w ciągu dziewięciu lat, począwszy od 2008 roku. Plan określił również tzw. krajowy cel pośredni 2% w zakresie oszczędności energii przewidziany do osiągnięcia w 2010 roku. Cel pośredni stanowił punkt orientacyjny na ścieżce dochodzenia do osiągnięcia w roku 2016 celu indykatywnego - miał umożliwić ocenę postępu w realizacji działań proefektywnościowych. W dokumencie przedstawiono opis programów poprawy efektywności energetycznej, usług energetycznych oraz innych środków poprawy efektywności energetycznej w podziale na sektory końcowego wykorzystania energii – działań na szczeblu krajowym realizowanych bądź planowanych, służących do osiągnięcia krajowych celów indykatywnych w zakładanym okresie.

Oddzielną, acz kluczową kwestię stanowi stan wdrożenia i realizacji Krajowego Planu Działań. Koalicja Klimatyczna podjęła się oceny jego wdrożenia. Została ona zaprezentowana poniżej. W drugiej części niniejszego dokumentu odniesiono się do najważniejszych aspektów związanych z przygotowaniem drugiego „KPD dotyczącego efektywności energetycznej”. Polska powinna przedstawić go Komisji Europejskiej w połowie 2011 roku. Kolejna, trzecia wersja Planu powinna zostać przedstawiona do dnia 30 czerwca 2014 r.

OCENA WDROŻENIA I REALIZACJI „KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ DOTYCZĄCEGO EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ” Z 2007 ROKU

Cele Krajowego Planu			Ocena postępów we wdrażaniu i skuteczności proponowanych działań
Planowane środki poprawy efektywności energetycznej w sektorze mieszkalnictwa	Działanie w celu poprawy efektywności energetycznej u odbiorcy końcowego	Lata	
Sektor mieszkalnictwa			
Wprowadzenie systemu oceny energetycznej budynków	Certyfikacja nowych i istniejących budynków mieszkalnych realizowana zgodnie z dyrektywą 2002/91/WE	2009 do 2016 – proces ciągły	System oceny i certyfikacji wprowadzony w sposób nieskuteczny, metodologia wykazuje dużo błędów, certyfikat energetyczny jest nieczytelny dla nie-inżyniera, brak klas energetycznych, itd.
Fundusz Termomodernizacji	Prowadzenie przedsięwzięć termomodernizacyjnych dla budynków mieszkalnych	1998 do 2016 – proces ciągły	Bardzo dobre innowacyjne narzędzie, jednak środki na ten cel na rok 2010 nie zostały w budżecie państwa zarezerwowane. W planowanym budżecie na 2011 są przewidziane, ale nie ma gwarancji, że się to nie zmieni. Ponadto zaledwie 1-2% beneficjentów to właściciele domów jednorodzinnych – potrzebne są zmiany zasad.
Promowanie racjonalnego wykorzystania energii w gospod. domowych	Ogólnopolska kampania informacyjna na temat celowości i opłacalności stosowania wyrobów najbardziej efektywnych energetycznie	2008 do 2016 – proces ciągły	Kampania Ministerstwa Gospodarki jest niewidoczna. W ramach kampanii powstały jedynie 2 broszury informacyjne dla odbiorców końcowych, plakat oraz broszura dla wytwórców i

			sprzedawców sprzętu AGD i RTV ⁵ .
Sektor usług			
Zwiększenie udziału w rynku energooszczędnych produktów zużywających energię	Określenie minimalnych wymagań w zakresie efektywności energetycznej dla nowych produktów zużywających energię wprowadzanych do obrotu (wdrażanie dyrektywy 2005/32/WE)	2008 do 2016 – proces ciągły	Ten proces trwa. Jest on związany z zaostrzeniem europejskich wymagań dla produktów zużywających energię, więc nie jest to efektem działań rządu. Przykładem może być wycofanie z rynku od września 2010 żarówek o mocy większej niż 75 W. Nie podjęto działań, które przygotowałyby rynek i użytkowników na wejście w życie nowych przepisów. W efekcie zmiany wywołują sprzeciw społeczny.
Program oszczędnego gospodarowania energią w sektorze publicznym	Zobowiązanie administracji rządowej i jednostek samorządowych do podejmowania działań energooszczędnych w ramach pełnienia wzorcowej roli w dziedzinie oszczędnego gospodarowania energią.	2008 do 2016 – proces ciągły	Z przyjętego przez Radę Ministrów w październiku 2010 projektu „Ustawy o efektywności energetycznej” zniknęły kluczowe zapisy dotyczące wiodącej roli administracji publicznej w oszczędnym gospodarowaniu energią. Działanie nie jest realizowane.
Promocja usług energetycznych wykonywanych przez firmy typu ESCO ⁶	Pobudzenie rynku dla firm usług energetycznych (typu ESCO)	2009 do 2016	Brak widocznej promocji usług firm typu ESCO. W projekcie „Ustawy o efektywności energetycznej” brak konkretnych zapisów o firmach typu ESCO.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Regionalne Programy Operacyjne	Wsparcie finansowe działań dotyczących obniżenia energochłonności sektora publicznego	2008 do 2013	Wsparcie finansowe było udzielone, jednakże udział środków wykorzystanych na zmniejszenie energochłonności był niewielki. Obecnie ze względu na wyczerpanie alokacji nie planuje się ⁷ naboru nowych wniosków.
Grant z Globalnego Funduszu Ochrony Środowiska (GEF) – Projekt Efektywności Energetycznej	Wsparcie finansowe przedsięwzięć w zakresie termomodernizacji budynków, miejskich systemów grzewczych i sieci ciepłych	2005 do 2011	W listopadzie 2006 roku Polska zdecydowała o wyjściu z grupy państw z gospodarką w okresie przejściowym. W konsekwencji w styczniu 2007 roku, zrezygnowała z prawa do dotacji GEF. Autorzy Planu powinni wziąć ten fakt pod uwagę, publikując Krajowy Plan w czerwcu 2007 roku.

⁵ www.mg.gov.pl/Gospodarka/Energetyka/Kampania+informacyjna+na+rzecz+racjonalnego+wykorzystania+energii+w+celu+wypelnienia+wymagan+zawarty.htm.

⁶ ESCO – Energy Services Company lub Energy Saving Company - firma posiadająca odpowiedni potencjał inżynierski, finansowy i konstrukcyjny, świadcząca usługi w zakresie usług energetycznych i oszczędności energii. ESCO dostarczają usługi energetyczne i informują odbiorców końcowych o konieczności poprawy efektywności energetycznej oraz o możliwości korzystania z mechanizmów promujących takie działania.

⁷ http://www.pois.gov.pl/NaborWnioskow/Documents/2010_07_31_harmonogram_POIS.pdf.

Sektor przemysłu			
Promocja wysokosprawnej kogeneracji (CHP)	Wprowadzenie mechanizmu wsparcia dla podmiotów produkujących energię w skojarzeniu	2007 do 2016 – proces ciągły	Mechanizm „Czerwonych certyfikatów” został wdrożony ⁸ . Podaż energii produkowanej w skojarzeniu i objętej mechanizmem wsparcia wzrosła z 19 TWh w 2007 ⁹ roku do 24,8 TW w 2009 ¹⁰ . Potencjał kogeneracji szacuje się na 50-55 TWh.
System dobrowolnych zobowiązań w przemyśle	Zobowiązanie przedsiębiorców do realizacji działań poprawiających efektywność energetyczną w ich zakładach	2009 do 2016 – proces ciągły	System niewdrożony, w czekającej na przyjęcie „Ustawie o efektywności energetycznej” brak zapisów o dobrowolnych zobowiązaniach. Mimo to niektóre firmy, jak np. IKEA podejmują decyzje o wzroście efektywności łańcucha produkcji i dostaw oraz stopniowym przechodzeniu na energię pochodzącą ze źródeł wiatrowych, słonecznych i biomasy. Krajowy Plan wspomina w tym miejscu program energooszczędnych silników elektrycznych PEMP jako mechanizm zachęt finansowych. W ramach programu, producent uzyskał dopłaty do ceny ponad 14 tysięcy silników. Niestety, program zakończono na początku 2009 r.
Rozwijanie systemu zarządzania energią i systemu audytów energetycznych w przemyśle	Podnoszenie kwalifikacji i umiejętności pracowników zarządzających energią, urządzeniami i utrzymaniem personelu w zakładzie przemysłowym oraz przeprowadzanie audytów energetycznych w przemyśle	2008 do 2016 – proces ciągły	Trudno tu mówić o rozwiązaniu systemowym. Audytorzy energetyczni kształcą się na koszt własny lub firm, w których pracują. Szkolenia prowadzi m.in. Regionalne Agencje Poszanowania Energii. W projekcie Ustawy o EE brak zapisu o utworzeniu Krajowej Agencji Energetycznej, która mogłaby rozwijać systemy zarządzania energią i audytów energetycznych w przemyśle.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 oraz Regionalne Programy Operacyjne	Wsparcie finansowe działań dotyczących wysokosprawnego wytwarzania energii oraz zmniejszenia strat w dystrybucji energii	2008 do 2013	Uruchomienie tego programu jest planowane na koniec 2010 roku. Komponent POIS dotyczący rozwoju sieci nie rozpoczął się. ¹¹ Nie przewiduje się naboru wniosków w zakresie efektywnego przesyłu energii. W zakresie przystosowania sieci do odbioru energii ze źródeł odnawialnych brak informacji co do przyszłego naboru. Prawdopodobnie nie

⁸ Kogeneracja, zwana również skojarzeniem, oznacza wytwarzanie w tym samym procesie technologicznym ciepła oraz energii elektrycznej – pozwala na pełniejsze wykorzystanie energii pierwotnej paliwa. Korzyści wynikające z wyższej sprawności przemiany energii pierwotnej w prąd i ciepło legły u podstaw wydania przez UE tzw. Dyrektywy Kogeneracyjnej.

⁹ Daniluk A., Godzisz K., Włodarczyk W, „Rynek energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła – charakterystyka i zasady funkcjonowania”, Biuletyn URE nr 4, lipiec 2007.

¹⁰ Agencja Rynku Energii S.A.

¹¹ http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/poziom/Documents/RPO_Stan_wdrazania_50820_10.pdf.

			będzie naboru nowych wniosków ¹² .
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013	Wsparcie dla przedsiębiorstw w zakresie wdrażania najlepszych dostępnych technik (BAT)	2008 do 2013	Nie planuje się obecnie wsparcia finansowego ze względu na wyczerpanie alokacji dla działania. Struktura programu wynika z prawa wspólnotowego. Podmiotem były przedsiębiorstwa podlegające dyrektywie w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń.
Sektor transportu			
Wprowadzenie systemów zarządzania ruchem i infrastrukturą transportową	Działania mające na celu wzrost efektywności energetycznej w transporcie poprzez planowanie i koordynację zarządzania ruchem i infrastrukturą transportową	2008 do 2016 – proces ciągły	Brak aktywności rządu, działania podejmują niektóre samorządy. Miasta próbują zwiększyć atrakcyjność transportu masowego. Pod tym względem wyróżniają się m.in. Warszawa, Poznań, Kraków, zwiększając liczbę parkingów typu <i>park&ride</i> . Kraków przoduje w wykorzystaniu aglomeracyjnego transportu szynowego. Warszawa wyznacza kolejne bus pasy. Bezczyńność władzy publicznej powoduje, że infrastruktura kolejowa w całym kraju ulega stałej degradacji, co nie skłania pasażerów do korzystania z transportu kolejowego. Spośród 19 000 km linii kolejowych w stanie dobrym jest 37%, natomiast aż 25% znajduje się w stanie niezadowolającym ¹³ .
Promowanie systemów transportu zrównoważonego oraz efektywnego wykorzystania paliw w transporcie	Działania promujące wprowadzenie energooszczędnych środków transportu oraz ekologicznego sposobu jazdy	2008 do 2016 – proces ciągły	Brak działań instytucji publicznych. Występuje sytuacja przeciwna: istnieją zachęty fiskalne do kupowania przez przedsiębiorców „paliwożernih” samochodów typu SUV. Brak zachęt do kupna samochodów hybrydowych i elektrycznych. Ale z drugiej strony, zwiększa się liczba miejsc w Warszawie, gdzie można doładować samochód elektryczny. Działania w tym zakresie są prowadzone również przez producentów aut (Toyota MP, Honda MP).
Działania horyzontalne			
System białych certyfikatów	Wprowadzenie mechanizmu wsparcia w postaci tzw. „białych certyfikatów”, stymulujących działania energooszczędne wraz z obowiązkiem nałożonym na sprzedawców energii elektrycznej, ciepła lub paliw gazowych odbiorcom końcowym	2009 do 2016 – proces ciągły	Do września 2010 roku system nie został wdrożony. Plan zakładał wprowadzenie systemu białych certyfikatów w maju 2008 roku.

¹² http://www.pois.gov.pl/NaborWnioskow/Documents/2010_07_31_harmonogram_POiS.pdf.

¹³ Za Centrum im. Adama Smitha, <http://www.smith.org.pl/pl/files/R-09-KONKURENCJA-KOLEJ-1.pdf>.

Kampanie informacyjne, szkolenia i edukacja w zakresie poprawy efektywności energetycznej	Zorganizowanie i przeprowadzenie kampanii informacyjnych oraz działań edukacyjnych w zakresie efektywności energetycznej, wsparcie finansowe działań związanych z promocją efektywności energetycznej	2008 do 2016 – proces ciągły	Kampanie nie są skoordynowane i nie uzupełniają się wzajemnie. Kampania Ministerstwa Gospodarki jest mało widoczna. Ministerstwo Środowiska prowadziło kampanię „Zmień nawyki na dobre. Zmień klimat na lepszy” z wykorzystaniem spotów telewizyjnych. W trzech spotach znane osoby przekonywały Polaków, że zmiany ich codziennych nawyków mogą wpłynąć na poprawę klimatu. Ministerstwo Środowiska realizuje także projekt „GreenEvo” (Akcelerator Zielonych Technologii) - nagradzanie najbardziej innowacyjnych polskich technologii prośrodowiskowych m.in. obniżających zużycie energii i emisję zanieczyszczeń. Organizacje pozarządowe (WWF, Greenpeace, Aeris Futuro, Nasza Ziemia) również prowadzą kampanie w zakresie oszczędności energii.

Na podstawie powyższej oceny można stwierdzić, że obecny stopień wdrożenia „Krajowego Planu Działań dotyczącego efektywności energetycznej” jest niewystarczający. Szereg zaplanowanych działań istnieje tylko na papierze lub jest realizowanych w sposób pozorny (kwestia obowiązkowych, ale w rzeczywistości nieobowiązujących, certyfikatów energetycznych dla budynków i mieszkań na rynku wtórnym lub mało efektywne promowanie transportu zrównoważonego oraz wykorzystanie paliw w transporcie).

WYTYCZNE DLA II KRAJOWEGO PLANU DZIAŁAŃ DOT. EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Polska powinna przedstawić Komisji Europejskiej kolejny KPD w połowie 2011 roku. Trzecia wersja Planu powinna zostać przygotowana do czerwca 2014 r. Dyrektywa ESD 2006/32/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych wymaga, aby krajowe plany działań na rzecz efektywności energetycznej zawierały w szczególności:

- programy efektywności energetycznej oraz środki służące poprawie tej efektywności, pozwalające na osiągnięcie mierzalnej poprawy efektywności energetycznej i zrealizowanie krajowych celów w zakresie oszczędności energii;
- analizę i ocenę poprzedniego „Krajowego Planu Działań na rzecz efektywności energetycznej”;
- wyniki realizacji celów w zakresie oszczędności energii, sformułowane na podstawie dostępnych danych uzupełnionych szacunkami, z wykorzystaniem zharmonizowanych wskaźników efektywności energetycznej i wzorców;
- informacje o planowanych dodatkowych działaniach, mających na celu naprawienie i uzupełnienie, zidentyfikowanych podczas oceny realizacji poprzedniego Planu, błędów i braków w istniejących programach na rzecz efektywności energetycznej.

Ponieważ z przedstawionej powyżej oceny realizacji pierwszego Krajowego Planu wynika, że Polska nie wywiązuje się w sposób wystarczający z przyjętych zobowiązań, istnieje realne niebezpieczeństwo, że drugi Plan nie zostanie oceniony pozytywnie przez Komisję Europejską.

USTAWA O EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

Podwyższenie sprawności wytwarzania energii, ograniczenie strat w przesyłach i dystrybucji oraz zmniejszenie zużycia energii to główne cele ustawy o efektywności energetycznej¹⁴, opracowanej przez Ministerstwo Gospodarki. Polskie przedsiębiorstwa czekają od trzech lat na ten dokument, określający ramy prawne działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej. W opinii Koalicji Klimatycznej, instrumenty wprowadzane przez ustawę mają kluczowe znaczenie dla zwiększenia efektywności energetycznej polskiej gospodarki, a tym samym dla zwiększenia bezpieczeństwa energetycznego naszego kraju. Dlatego też jakość zapisów ustawy jest niezwykle istotna.

Długo oczekiwana ustawa o efektywności energetycznej weszła pod obrady Sejmu w siedemnastej wersji. Jej głównym zadaniem jest wprowadzenie systemu „białych certyfikatów”¹⁵, potwierdzających przeprowadzenie przedsięwzięć proefektywnościowych skutkujących określoną ilością zaoszczędzonej energii.

Przedsiębiorstwa sprzedające energię elektryczną, energię ciepłą lub paliwa gazowe będą miały obowiązek pozyskania i przedstawienia do umorzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki określonej ilości świadectw efektywności energetycznej lub uiszczenia opłaty zastępczej (na świadectwa wydawanych ma być corocznie co najmniej 3% wartości od sprzedanej energii). Wielkość tego obowiązku zostanie w przyszłości określona na drodze rozporządzenia. Certyfikaty efektywności energetycznej będzie można uzyskać tylko za przedsięwzięcia, które charakteryzują się oszczędnością energii na poziomie co najmniej 10 toe. Preferowane będą przy tym projekty o najwyższej efektywności ekonomicznej.

Ustawa przewiduje opracowanie szczegółowego katalogu przedsięwzięć prooszczędnościowych, za które będą przyznawane odpowiednie ilości białych certyfikatów efektywności energetycznej. Wydawanie tych certyfikatów/świadectw oraz ich umarzenie mają pozostać w gestii Prezesa URE. Prawa majątkowe wynikające z certyfikatów będą podlegały obrotowi na towarowej giełdzie energii.

Niestety z obecnej wersji projektu ustawy zniknęły kluczowe zapisy dotyczące wiodącej roli administracji publicznej w oszczędnym gospodarowaniu energią. Na instytucje publiczne nałożony jest obowiązek realizacji zaledwie jednej inwestycji z listy wymienionej w projekcie ustawy. Niestety nie wspomniano o ilościowym obowiązku oszczędności energii dla instytucji publicznych. A mogłaby to być doskonała forma realizacji dyrektywy budynkowej – nowa charakterystyka energetyczna, uwzględniająca elementy audytu i w przypadku budynków obowiązek realizacji ekonomicznie uzasadnionego zakresu zadań. Doskonałym przykładem

¹⁴ Projekt ustawy o efektywności energetycznej implementuje do polskiego prawa dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady z 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych (Dz. Urz. WE L 114 z 27.04.2006 r.). Stanowi także realizację, przyjętą przez Radę Europejską 9 marca 2007 r., celu określonego jako 20-procentowe obniżenie zużycia energii w UE do 2020 r. w stosunku do przewidywanego zużycia.

¹⁵ W chwili obecnej tylko trzy państwa w Unii posiadają podobny mechanizm. Są to Francja, Wielka Brytania i Włochy.

dobrze działającego w innych krajach Unii Europejskiej mechanizmu podnoszenia efektywności energetycznej w sektorze publicznym są też „zielone” zamówienia publiczne.

Wejście w życie ustawy o efektywności energetycznej miało być bodźcem dla zwiększenia aktywności przedsiębiorstw typu ESCO. Jednak w projekcie ustawy pominięto konieczność stworzenia lepszych warunków dla rozwoju i promowania rynku usług energetycznych oraz dostarczania odbiorcom końcowym środków poprawy efektywności energetycznej. ESCO to firmy, które dzięki własnemu potencjałowi inżynierskiemu i finansowemu wspierają oszczędność energii, także finansując – w imieniu swoich klientów – takie działania. Przychody ESCO pochodzą w dużej mierze ze środków zaoszczędzonych przez ich klientów dzięki zmniejszeniu rachunków za energię na skutek inwestycji.

Dodatkowo ustawa miała proponować zawieranie tzw. dobrowolnych zobowiązań pomiędzy jednostkami administracji rządowej lub samorządowej a zainteresowanymi podmiotami. Zobowiązanie miało określać zasady i warunki, na jakich zainteresowany podmiot będzie realizować działania skutkujące wzrostem efektywności wykorzystania zużywanej przez siebie energii. W zamian mógłby on otrzymać wsparcie audytorskie i eksperckie, dodatkowe białe certyfikaty oraz obniżenie opłat za korzystanie ze środowiska. To dobre rozwiązanie jest stosowane w wielu krajach. Przykładowo, dzięki dobrowolnym porozumieniom, Irlandia osiąga dodatkowy 1% oszczędności energii rocznie. Dlatego w ocenie Koalicji Klimatycznej, usunięcie tego narzędzia z projektu było błędem. Koalicja rekomenduje przywrócenie tych zapisów.

FUNDUSZ TERMOMODERNIZACJI I REMONTÓW

Budownictwo odpowiada za jedną czwartą zużycia energii w Polsce. Zły stan większości istniejących budynków przekłada się bezpośrednio na bardzo dużą skalę marnowania energii. Obecnie sytuacja stopniowo się poprawia, jednak nadal nowopowstałe budynki należą do najbardziej energochłonnych w Unii Europejskiej¹⁶. Zapotrzebowanie na energię pierwotną dla budynku jednorodzinnego, ogrzewanego niskotemperaturowym kotłem gazowym jest w Polsce o 30% większe niż w Szwecji i to mimo łagodniejszych warunków klimatycznych. Dla budynku wielorodzinnego jest to różnica rzędu 25%. W zakresie wymagań energooszczędności stawianych nowobudowanym budynkom wciąż pozostajemy znacznie w tyle za takimi państwami jak Dania czy Niemcy. W przypadku budynków powstałych w latach 60. czy 70. ubiegłego wieku, które nie zostały poddane termomodernizacji, sytuacja jest jeszcze gorsza.

Zapotrzebowanie na energię ciepłą (ogrzewanie i ciepła woda użytkowa) budynków mieszkalnych nowych wynosi w Polsce 120-175 kWh/m²·rocznie, a budynków istniejących – aż 250-450 kWh/m²·rocznie. Ekonomicznie uzasadnione jest więc obniżenie zużycia energii końcowej w budynkach istniejących - w niektórych nawet o 70%.

Fundusz Termomodernizacyjny wprowadzony ustawą z 1998 (znowelizowana w 2001 roku), to unikalny, krajowy instrument mający na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej. W czasie jego funkcjonowania, w latach

¹⁶ Energy performance requirements for new buildings in 11 countries from Central Europe – Exemplary Comparison of three buildings, Tobias Loga, Dr. Jens Knissel, Dr. Nikolaus Diefenbach, Institut Wohnen Und Umwelt GmbH Darmstadt, 5th December 2008.

1999-2009 zostało złożonych 13.660 wniosków o dopłaty do projektów poprawy efektywności cieplnej budynków. Dzięki środkom z funduszu, udało się zmodernizować ponad 16 tysięcy obiektów budowlanych.

Korzyści z tego tytułu odnieśli nie tylko mieszkańcy oraz użytkownicy budynków uzyskując wyższy komfort cieplny i płacąc niższe rachunki za energię, ale także środowisko i gospodarka. Środki wydatkowane z Funduszu powracają do budżetu państwa w postaci podatku VAT oraz innych podatków pośrednich. Produkcja materiałów i urządzeń służących bardziej efektywnemu wykorzystaniu energii oraz prace termomodernizacyjne i instalacyjne przekładają się na poprawę sytuacji na rynku pracy w sektorze budowlanym, a pośrednio przyczyniają się także do rozwoju gospodarczego. Podobne znaczenie ma także mniejsze zużycie energii na jednostkę PKB. Jednocześnie środki uwolnione w wyniku płacenia niższych rachunków za energię pobudzają inne sektory gospodarki.

Działalność Funduszu była niejednokrotnie prezentowana przez rząd Polski za granicą jako wyraz aktywności naszego kraju w ochronie środowiska i klimatu.

Fundusz miał być zasilany corocznie z budżetu państwa i obsługiwany przez Bank Gospodarstwa Krajowego S.A. Jednakże w budżecie na rok 2010 nie znalazły się środki na zasilenie Funduszu. W pierwszej połowie roku wykorzystywane były środki pozostałe z roku 2009, ale kiedy się wyczerpały fundusz nie mógł dalej wspierać inwestycji termomodernizacyjnych.

W Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, w którym wsparcie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej było dostępne w ramach Działania 9.3 (nabór od 15 grudnia 2008, zakończony 6 marca 2009), środki również się wyczerpały.

Reasumując, nie ma obecnie żadnych środków budżetowych wspomagających efektywność cieplną w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej! Tymczasem środki te tworzą miejsca pracy w sektorze budowlanym, a także generują popyt na nowoczesne materiały izolacyjne, energooszczędne okna, urządzenia do odzysku ciepła z wentylacji itp.

Według dostępnych analiz (np. krzywa kosztów McKinsey&Company dla Polski), polepszenie izolacyjności przegród oraz zastosowanie instalacji odzysku ciepła w budynkach, jest najtańszym sposobem wypełniania wymogów unijnych w zakresie poprawiania efektywności energetycznej gospodarki.

Zdaniem Koalicji Klimatycznej, wstrzymanie finansowania Funduszu Termomodernizacji i Remontów ze środków budżetu Państwa, które miało miejsce w tym roku, to nie tylko złamanie normy prawnej, ale także przejaw obojętności wobec problemów ochrony środowiska.

Jest szansa, że środki na termomodernizację będą dostępne w roku 2011, ale w opinii Koalicji działanie Funduszu powinno być sprawą priorytetową, a co za tym idzie środki budżetowe na ten cel powinny znaleźć się w kategorii stałych wydatków budżetu.

Wkład merytoryczny: WWF Polska, FEWE;

Opracowanie: Sekretariat Koalicji Klimatycznej

Stanowisko zatwierdzone przez wszystkich członków Koalicji Klimatycznej

Koalicja Klimatyczna jest porozumieniem 19 organizacji pozarządowych. Jej misją jest wspólne działanie w celu zapobiegania wywołanym przez człowieka zmianom klimatu dla dobra ludzi i środowiska.

Członkowie Koalicji Klimatycznej: Fundacja Aeris Futuro, Fundacja Efektywnego Wykorzystania Energii, Fundacja Ekologiczna Ziemi Legnickiej Zielona Akcja, Fundacja Ekologiczna Arka, Fundacja EkoRozwoju FER, Fundacja Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju, Greenpeace, Instytut na rzecz Ekorozwoju, Klub Gaja, Liga Ochrony Przyrody, Polska Zielona Sieć, Polski Klub Ekologiczny Okręg Dolnośląski, Polski Klub Ekologiczny Okręg Górnośląski, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki, Polski Klub Ekologiczny Okręg Wielkopolski, Stowarzyszenie Ekologiczne Eko-Unia, Społeczny Instytut Ekologiczny, WWF, Zielone Mazowsze.

Kontakt: Sekretariat Koalicji Klimatycznej, Polski Klub Ekologiczny Okręg Mazowiecki,
ul. Mazowiecka 11/16, 00-052 Warszawa, tel./faks: 22 827 33 70,
email: pkeom.org@gmail.com, www.koalicjaklimatyczna.org